

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**
Directie Telecommarkt

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Datum 5 december 2016
Betreft Beantwoording vragen over het bericht 'Traag internet of verplicht tv - vier vragen over de macht van KPN en Ziggo'

Ons kenmerk
DGETM-TM / 16184396

Uw kenmerk
2016Z21090

Geachte Voorzitter,

Hierbij stuur ik uw Kamer de antwoorden op de vragen gesteld door de leden Jacobi en Oosenbrug (beiden PvdA) over het bericht 'Traag internet of verplicht tv - vier vragen over de macht van KPN en Ziggo' (ingezonden 14 november, kenmerk 2016Z21090).

1

Kent u het bericht 'Traag internet of verplicht tv - vier vragen over de macht van KPN en Ziggo'?¹

Antwoord
Ja.

2

Hoe oordeelt u over de stelling van de auteur van dit artikel dat met twee snelle infrastructuren op de Nederlandse breedbandmarkt er een gebrek is aan keuze voor de consument?

3

In hoeverre is volgens u consumentenvrijheid in het geding in een markt waar consumenten maar kunnen kiezen uit twee afnemers?

Antwoord 2 en 3

Een concurrerende markt waarin de consument goede keuzevrijheid heeft is de centrale doelstelling van mijn beleid. In de Nederlandse marktsituatie is vaak sprake van twee vaste telecominfrastructuren. Hierdoor kunnen de meeste consumenten kiezen voor een aansluiting van KPN of Ziggo. Doordat op dit moment het netwerk van KPN is gereguleerd bieden concurrerende aanbieders bovendien via het netwerk van KPN ook diensten aan consumenten aan. Hierdoor bestaat een grotere keuzevrijheid voor consumenten.

¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2016/11/01/traag-internet-of-verplicht-tv-5064651-a1529507>

Zoals ik in antwoord op vragen van de leden Oosenbrug en Kerstens (beiden PvdA) van 18 februari 2016 heb aangegeven, blijft het wat mij betreft nodig dat andere aanbieders ook in de toekomst toegang hebben tot de vaste netwerken om hun diensten te kunnen aanbieden en zo te zorgen voor effectieve concurrentie. Dit zorgt ervoor dat er voldoende keuzevrijheid voor consumenten blijft bestaan. Regulering is echter minder zeker geworden doordat het huidige Europese kader gericht is op het reguleren van één dominante speler en er nu twee vergelijkbare spelers zijn ontstaan. Nederland streeft daarom bij de herziening van het Europese kader naar toevoeging van reguleringsopties die een oplossing kunnen bieden voor het reguleren van een duopolie.²

4

Hoe oordeelt u over de stelling van de auteur dat bij de pakketten van de twee grote aanbieders een prijsverhoging van maar liefst 13 en 16 procent is doorgevoerd? Klopt het dat dit haaks staat op de Europese ontwikkeling, waar in de 28 EU-lidstaten de gemiddelde prijzen voor breedband tussen 2013 en 2015 juist met gemiddeld 12 procent zijn gedaald?

Antwoord

Met de genoemde prijsverhogingen in relatie tot de Europese ontwikkelingen ben ik onbekend. Daarbij past de kanttekening dat hier slechts twee tarieven van twee aanbieders worden vergeleken. Ik verwijs verder naar een recent onderzoek in opdracht van de Europese Commissie, dat ingaat op prijsontwikkelingen in Europa.³ Daar blijkt het genoemde verschil niet uit.⁴ Overigens wordt in het aangehaalde artikel terecht de nuance aangebracht dat de prijsverhogingen voor een deel door btw-verhogingen worden verklaard. Een nuance die ik echter nog mis is dat er tegenover de prijsverhogingen ook kwaliteitsverbeteringen staan; consumenten krijgen meer waar voor hun geld. Dit kan in de vorm zijn van een gemiddeld hogere snelheid of meer af te nemen diensten.

5

Herinnert u zich uw antwoord op eerdere vragen over de fusie tussen Ziggo en Vodafone, waar u aangeeft dat intensievere concurrentie op dit soort gecombineerde diensten kan leiden tot lagere prijzen of meer investeringen in vaste en mobiele netwerken of diensten?⁵

Antwoord

Ja.

² Kamerstuk 22112 nr. 2235.

³ Van Dijk (2015). Broadband internet access cost.

⁴ Zie bijvoorbeeld p 154 met prijsontwikkelingen in Nederland.

⁵ Aanhangsel van de Handelingen, vergaderjaar 2015-2016, nr. 1857.

6

Hoe verhoudt dit antwoord zich tot de huidige situatie in de Nederlandse breedbandmarkt, waar vooral dure alles-in-één pakketten worden aangeboden en hogere prijzen voor internet worden betaald in vergelijking met andere Europese landen?

Antwoord

Ik verwijs voor een antwoord op deze vraag naar de beantwoording van vraag 4. Ik herken me niet in het beeld dat sprake is van hoge tarieven in vergelijking met andere landen.

7

Wat vindt u van het ontmoedigingsbeleid van de twee aanbieders, door bij de goedkoopste internet only pakketten instapvarianten aan te bieden met een internetsnelheid die drie keer lager is dan de snelheid van de duurste pakketten met de meeste extra geleverde diensten?

8

Deelt u de mening dat er een ongewenste situatie is ontstaan, waarbij consumenten dure alles-in-een pakketten moeten afnemen voor snel internet ook al hebben ze geen behoefte aan televisie en vaste telefonie? Zo ja, bent u van plan hiertegen actie te ondernemen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op vragen 7 en 8

Ik deel de mening niet dat consumenten gedwongen worden tot afname van alles-in-een pakketten. In de eerste plaats zijn er immers wel degelijk alternatieve aanbiedingen in de markt. Naast KPN en Ziggo zijn er aanbieders van internet-only abonnementen die vaak lager geprijsd zijn. Daarnaast is er een grote groep consumenten die alles-in-een pakketten juist aantrekkelijk vinden, omdat zij meerdere diensten willen afnemen en een alles-in-een pakket doorgaans prijsvoordelen biedt. Dit laat onverlet dat ik mij bij de herziening van het Europese telecomkader inzet voor goede reguleringsopties ten behoeve van effectieve concurrentie en goede keuzevrijheid in de Nederlandse markt.

9

Bent u bereid om onderzoek te laten doen naar de Nederlandse prijzen van internetabonnementen in vergelijking met andere Europese landen?

Antwoord

Een eigen onderzoek naar de Nederlandse prijzen van internetabonnementen in een internationale vergelijking vind ik niet nodig. Ten eerste verschijnen er al geregeld onderzoeken. Ik heb hier in mijn antwoord op vraag 4 al naar verwezen. Ten tweede moet er bij een dergelijk onderzoek goed voor gewaakt worden niet in een situatie te komen dat er snelle conclusies worden verbonden aan een vergelijking van appels met peren. Indien er namelijk andere dienstverlening wordt geleverd is het ook te verwachten dat de prijs anders is.

Tot slot dienen in een dergelijk onderzoek arbitraire keuzes te worden gemaakt aangezien de kwaliteit van de dienst in internationaal perspectief erg verschilt. In Nederland wordt een relatief goede kwalitatieve dienst geleverd.

10

Bent u bereid om in overleg te gaan met de Autoriteit Consument & Markt over een onderzoek naar concurrentie in de breedbandmarkt?

Antwoord

De ACM voert in het kader van haar marktanalysebesluiten al geregeld onderzoek uit naar de concurrentie op de breedbandmarkt. Ik verwijs specifiek naar het marktanalysebesluit ontbundelde toegang dat op 17 december is gepubliceerd.⁶ Daarnaast voert de ACM momenteel een vooronderzoek uit ter voorbereiding op de nieuwe marktanalyse ontbundelde toegang. De voorgenomen fusie tussen Ziggo en Vodafone vormde mede de aanleiding voor dit vooronderzoek.⁷ Bovendien wordt momenteel door ACM een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de concurrentie-effecten van bundeling van diensten en exclusieve content. Ik verwacht dat ACM hierover in de eerste helft van volgend jaar een rapportage op haar site zal publiceren.

(w.g.) H.G.J. Kamp
Minister van Economische Zaken

⁶ <https://www.acm.nl/nl/publicaties/publicatie/15087/Marktanalysebesluit-ontbundelde-toegang-2016--2019/>

⁷ <https://www.acm.nl/nl/publicaties/publicatie/16308/ACM-vraagt-input-van-de-markt-bij-vooronderzoek-marktanalyse-telecom/>